

Cliëntenraad Sociale Zaken en Arbeidsmarktbeleid Leiden

Perzikweg 7

2321 DG Leiden

Tel.: (071)5728964

E-mail: clienraad@tiscali.nl

Website: <http://home.tiscali.nl/clienraad/>

Inhoud

1. Reïntegratieplan Leiden 2005-2006
2. Over de reacties van het College op de commentaren van de Cliëntenraad over het Reïntegratieplan Leiden 2005-2006
3. Commentaar op de nota Herziening gesubsidieerde arbeid

Reïntegratieplan Leiden 2005-2006 12 april 2005

Beslispunt 1

De CIRd is voorstander van bestrijding van de jeugdwerkloosheid. Tegen een cliëntvriendelijke instroombeperking zijn dan ook geen bezwaren, maar het is de vraag of deze wel zo cliëntvriendelijk is. Daarover bestaan twijfels. Het gevaar bestaat dat instroombeperking voorrang krijgt voor een zorgvuldige omgang met de aanvrager van een uitkering. Verder mag niet uit het oog worden verloren dat voor de bestrijding van werkloosheid op langere termijn scholing waarschijnlijk belangrijker is dan beperking van de instroom op korte termijn en stimulering van snelle uitstroom naar bijv. tijdelijk ongeschoold werk. Dit is ook de opvatting van de RWI die in de Arbeidsmarktanalyse 2005 een toenemend tekort aan goed geschoolde werknemers signaleert. Volgens de RWI moet verhoging van het opleidingsniveau met het oog op de toekomst prioriteit krijgen: *"Allereerst moet het kwalificatieniveau van de nieuwkomers op de arbeidsmarkt op alle fronten omhoog"*.

Beslispunten 2 en 3

Er moet wel aan de behoefte aan voldoende betaalbare en goede kinderopvang worden voldaan. Daarnaast zal niet alleen bij trajectdeelname, maar ook bij werkaanvaarding rekening gehouden moeten worden met schooltijden van schoolgaande kinderen. De grens van 12 jaar acht de CIRd te laag. Ook voor oudere kinderen is aanwezigheid van een ouder belangrijk, want kinderen moeten na een schooldag even "hun verhaal kwijt" en hebben dan behoefte aan aandacht. Bovendien is de kans te groot dat zogenaamde sleutelkinderen "op het verkeerde pad" geraken. Verder geldt ook voor alleenstaande ouders het onder 1 genoemde belang van voldoende scholing.

Beslispunt 4

Hiervoor kunnen onder beslispunten 1-3 genoemde opmerkingen ook gelden.

Beslispunt 5

Dit behoeft nadere uitwerking. Het is niet duidelijk wie volgens welke criteria bepaalt welke cliënt gemotiveerd is, en welke niet. Een cliënt kan bijvoorbeeld niet geloven in zijn kansen op de arbeidsmarkt of, vaak terecht en heel begrijpelijk, weinig vertrouwen hebben in reïntegratiebedrijven.

Beslispunt 6

Het is op zich goed om zinloze reïntegratietrajecten niet onnodig voort te zetten. Er vallen hierbij echter wel enige kritische kanttekeningen te plaatsen.

Reïntegratietrajecten worden vaak zinloos door de ineffectieve en weinig cliëntgerichte werkwijze van reïntegratiebedrijven, ook in Leiden. Er is veelal te weinig, of helemaal geen, sprake van echt individueel maatwerk. Ook wordt er vaak niet of nauwelijks iets gedaan aan scholing, buiten de vrijwel nooit op het opleidings- en kennisniveau van de cliënt afgestemde en zinloze trainingen en cursussen van de reïntegratiebedrijven zelf. Van vak- en arbeidsmarktgerichte gerichte scholing is zelden of nooit sprake. In een typisch reïntegratietraject komen slechts zaken aan de orde als oriëntatie op beroep, eigen eigenschappen en kwaliteiten, presentatietechnieken, zgn. sollicitatietraining, zgn. sollicitatiebegeleiding (stelt in de praktijk niets voor) enz. , soms grenzende aan new age-achtige of Ratelband-achtige praktijken. Dergelijke activiteiten vinden meestal in groepsverband plaats (kost het reïntegratiebedrijf

weinig), met hoog en laag geschoolden en goed en slecht Nederlands sprekenden door elkaar. Verzoeken om echte scholing en nuttige cursussen worden meestal afgewezen, want daar verdienen reïntegratiebedrijven niets of te weinig aan. Ook SOZA schiet op dit punt tekort; de reïntegratie is immers uitbesteed. De meeste reïntegratiebedrijven doen aan wat zij 'job hunting' noemen, een misleidende benaming. Het komt in de praktijk neer op het wijzen op vacatures in huis-aan-huis bladen of op websites, die een cliënt zelf ook wel kan vinden. Aan het opsporen van verborgen, niet-geadverteerde, vacatures wordt niets gedaan, en dus ook niet aan actieve bemiddeling. Daarnaast werken incompetentie, slechte omgangsvormen en een dreigende en autoritaire opstelling van medewerkers van reïntegratiebedrijven nogal eens demotiverend. Dat geldt ook voor de veelvuldige personeelwisselingen bij zowel SOZA als bij reïntegratiebedrijven, waardoor cliënten steeds opnieuw hun verhaal moeten vertellen.

Kortom, er zijn vele redenen waarom een cliënt geen vooruitgang boekt, maar het aantal aanwijsbare verbeterpunten in reïntegratietrajecten is nog groter. Zolang cliënten zich niet serieus genomen voelen en zolang reïntegratiebedrijven wordt toegestaan peperdure doch zinloze trajecten aan te bieden zullen er veel teleurgestelde en uiteindelijk gedemotiveerde cliënten zijn. Slechts de veelvuldige dreiging met sancties (korting of stopzetten uitkering) houdt ze in een traject, maar vooruitgang is dan niet meer te verwachten.

Weinig arbeidsmarktpotentieel

Het inkopen van zgn. participatietrajecten is naar de mening van de CIRd weggegooid geld. Een cliënt kan namelijk naar bijv. WAVES en de LWO worden verwezen. Dat kost niets, en zij weten de weg in Leiden beter dan filialen van landelijk opererende reïntegratiebedrijven.

Beslispunt 7

De Cliëntenraad heeft vaak in woord en geschrift aandacht gevraagd voor leeftijdsdiscriminatie en voor de moeilijke positie van ouderen op de arbeidsmarkt. Het is teleurstellend dat dit niet wordt genoemd in het reïntegratieplan. Het was overigens altijd tevergeefs. Intussen beginnen ook overheidsinstanties en adviesorganen m.b.t. dit punt contact met de werkelijkheid te krijgen. Onlangs concludeerde van de Raad voor Werk en Inkomen eindelijk dat het voortdurend schrijven van brieven, het afhandelen daarvan en de controle daarop is voor alle betrokkenen een tijd- en geldverslindende exercitie zonder enig nut is. Het CWI tekende daarbij aan dat de slechte economie in de praktijk betekent dat werklozen vanaf 45 jaar al moeilijk aan een baan zijn te helpen (RWI, Quicksan Sollicitatieplicht, februari 2005).

Beslispunt 7a

De CIRd vermoedt dat waar staat 'meer dan 20 uur' moet staan 'ten minste 20 uur'.

De CIRd is voorstander van een soepele omgang met, of vrijstelling van sollicitatieplicht, voor uitkeringsgerechtigden vanaf 50 jaar, hoewel, gezien de realiteit op de arbeidsmarkt, een ondergrens van 45 jaar eerder de instemming van de CIRd zou krijgen.

De CIRd is echter tegen de uitruil van sollicitatieplicht tegen verplicht vrijwilligerswerk, waar het voorstel in beslispunt 7a op neer komt.

Ten eerste haalt dit vrijwilligerswerk uit de ideële sfeer. Het wordt dan iets dat werklozen moeten doen. Ten tweede is het de vraag of instellingen zitten te wachten op 'vrijwilligers' die niet werkelijk uit vrije wil komen.

Ten derde is het de vraag of er wel genoeg passend vrijwilligerswerk is. Niet iedereen kan alles doen. Ten vierde wordt er een ontwikkeling ingezet die lijkt op verplicht werken voor een uitkering, op straffe van zinloze sollicitatieplicht en/of terreur door een reïntegratiebedrijf.

Ten vijfde dreigt dan het gevaar dat de overheid gaat bezuinigen door allerlei maatschappelijk nuttige taken te laten verrichten door uitkeringsgerechtigden, zonder dat er salaris, fatsoenlijke arbeidsvoorwaarden, arbeidsrecht, loopbaanperspectief enz. tegenover staan.

Mocht dit beslispunt toch worden doorgezet in deze vorm dan moeten deze zgn. vrijwilligers wel de maximaal toegestane onkostenvergoeding krijgen. Hiervoor zullen afspraken gemaakt moeten worden. Vrijwilligerswerk brengt namelijk kosten met zich mee.

Beslispunt 7b

De CIRd kan hiermee instemmen, maar is van mening dat 57,5-plussers vrijgesteld moeten worden van sollicitatieplicht, eventueel op individuele basis. Het is niet duidelijk of dit de bedoeling is.

Reïntegratieplan Leiden 2005-2006: opmerkingen over de reacties van het College 25 april 2005

Beslispunt 1

De Cliëntenraad wijst op recente rapporten en uitlatingen van diverse instanties, zoals SCP, RWI en Borea, en van arbeidsmarktspecialisten, waaronder diverse leden van de Tweede Kamer, waarin wordt gewezen op de te grote nadruk op korte termijnsucces (ca. 6 maanden) en de veel te geringe aandacht voor blijvende reïntegratie op de arbeidsmarkt via scholing en training. De Cliëntenraad zal dit punt toelichten in een aparte notitie

Beslispunten 2, 3 en 4

De werkinstructies voor casemanagers zullen eenduidig en helder moeten zijn, anders leiden individuele afweging en maatwerk tot willekeur en onzekerheid. Ook reïntegratiebedrijven zullen nadrukkelijk rekening moeten houden met zorgtaken van cliënten.

Beslispunten 5 en 6

De Cliëntenraad heeft in ieder geval twijfels over de werkwijze van de in Leiden actieve reïntegratiebedrijven Hudson, Randstad Rentree, Rework en Serin alsmede over DZB en de Buurtwerkmaatschappij. Daar gaan dingen niet goed. Van echt individueel maatwerk, zinvolle scholing en werkelijk duurzame bemiddeling is nu veel te weinig sprake. Dat beïnvloedt de mate waarin een cliënt gemotiveerd is of kan worden, en ook de mate van vooruitgang in een traject. Het een en ander zal worden toegelicht in een aparte notitie.

De Cliëntenraad heeft zich nooit tegen reïntegratie uitgesproken, zoals het College impliciet suggereert, maar tegen de werkwijze van te veel reïntegratiebedrijven. Kennelijk wordt door het College meer waarde gehecht aan een recente opmerking van de voorzitter van de LCR (overigens geen cliëntenraad, ondanks de naam) over maatwerk dan aan het feit dat de Leidse Cliëntenraad al jaren pleit voor (meer en beter) maatwerk bij reïntegratie. Dat bevreemdt de Cliëntenraad. Kennelijk is het College niet goed op de hoogte van de adviezen en commentaren van de Cliëntenraad. Het is jammer dat men deze negeert en er niet naar verwijst.

Het recente overzicht van "resultaten" is minder indrukwekkend dan het College suggereert en vormt geen aanleiding voor tevredenheid.

Beslispunt 7

De Cliëntenraad verwijst nadrukkelijk naar feiten over de moeilijke positie op de arbeidsmarkt van ouderen (45+) zoals vermeld in een recent rapport van de RWI, het College niet.

De werkinstructies voor casemanagers zullen eenduidig en helder moeten zijn, anders leiden individuele afweging en maatwerk tot willekeur en onzekerheid.

Beslispunt 7a

Niet iedereen is geschikt voor alle vrijwilligerswerk. Dat kan toch niet worden ontkend?

De Cliëntenraad pleit voor duidelijke afspraken met organisaties over de vrijwilligersvergoeding en is van mening dat vrijwilligers met een minimumuitkering de maximaal vrijgelaten vergoeding moeten krijgen van de organisatie waar het werk wordt gedaan, of via een gemeentelijk fonds. Er is genoeg WWB-geld (en het is niet de bedoeling dat Leiden aan de WWB verdient).

Beslispunt 7b

De werkinstructies voor casemanagers zullen eenduidig en helder moeten zijn, anders leiden individuele afweging en maatwerk tot willekeur en onzekerheid.

Commentaar op de nota Herziening gesubsidieerde arbeid 25 april 2004

Inleiding

De Cliëntenraad betreurt het dat de nota door SOZA in een te laat stadium ter beschikking van de leden werd gesteld, waardoor er onvoldoende tijd en gelegenheid was voor adequate advisering.

De Cliëntenraad heeft al eerder enkele opvattingen over gesubsidieerde arbeid, en met name *opstapbanen* gemaakt:

De Cliëntenraad steunt het uitgangspunt dat een gesubsidieerde baan zoveel mogelijk moeten worden ingezet als "doorstroom"-instrument. Dit betekent wel dat er hoge eisen moeten worden gesteld aan zo'n baan wat betreft afstemming op de capaciteiten, mogelijkheden en beperkingen van de betrokkene.

De prominente rol van DZB die SOZA in gedachten heeft bevreemdt ons. Dit bedrijf heeft gefaald bij de reïntegratie van WIW-ers en ID-ers. Men beschikte niet eens over goede dossiers en gegevens. standen zodat een extern bedrijf dit verzuim onlangs moest corrigeren. DZB geniet niet ons vertrouwen. Wij zijn er niet voor om gesubsidieerde werknemers over te leveren aan slechts één organisatie. Men heeft dan immers geen alternatieven als die organisatie faalt. (...)

werkgever

- Er staat dat de werknemer in staat moet worden gesteld zich zodanig te verbeteren dat hij binnen 2 jaar zonder subsidie aan de slag kan. Waarop baseert men toch de merkwaardige gedachte dat werkloosheid veroorzaakt wordt door een tekortkoming of gebrek van de betrokkene? Dit is stigmatiserend!

- Volwassen mondige mensen hebben niet altijd een "jobcoach" nodig. Zo'n persoon kan demotiverend werken, zeker bij bevoogding en dwang.

(commentaar Arbeidsmarktplan 2004, 15 december 2003)

En in het commentaar reïntegratieverordening (10 maart 2004):

De CR onderschrijft het belang van een startkwalificatie of "opstapbaan" voor mensen die hier duidelijk baat bij kunnen hebben. Passende gesubsidieerde banen moeten wel beschikbaar zijn. Deze mogen geen reguliere banen mogen verdringen, het zelfde geldt voor stages.

Er is geen reden hierop terug te komen.

Resultaten 2004

Deze paragraaf laat aan duidelijkheid niets te wensen over. Het bevreemdt de Cliëntenraad dat de *opstapbanen* niet goed "*in de markt zijn gezet*". Waarom niet?

Vereenvoudiging opstapbaan

Aansluiting bij de stimuleringsmaatregel van het ministerie van SZW ter bevordering van de uitstroom uit de ID lijkt logisch, maar met die maatregel werd het beoogde doel niet gehaald. Het is nuttig dat te beseffen.

De Cliëntenraad ziet de *opstapbaan* als een tussenstap naar regulier werk, zoals de naam ook al suggereert. Echter, daarvoor ontbreken in de voorliggende nota instrumentarium en garanties. Het is bekend dat werkgevers wel eens willen profiteren van loonkostensubsidies, maar niet genegen zijn mensen na afloop van de subsidieperiode in dienst te houden. Werkgevers hebben dit wel eens tegenover een lid van de Cliëntenraad bevestigd.

Het College ziet een mogelijke rol van uitzendorganisaties. Het gevaar is nadrukkelijk aanwezig dat die wel dubbel willen profiteren van de *opstapbaan*, door inleenvergoedingen van werkgevers en gemeentelijke loonkostensubsidie, maar dat de belanghebbende uiteindelijk weer terugkeert in een uitkeringssituatie. Er wordt niet aangegeven of en hoe de overstap van gesubsidieerde arbeid naar regulier werk wordt begeleid en bevorderd.

De Cliëntenraad heeft elders het belang van van adequate en toekomstbestendige scholing aangegeven, maar ziet geen garanties hiervoor in de nota. De kritiek van de Cliëntenraad op de werkwijze van, en het gebrek aan vertrouwen in, de in Leiden actieve reïntegratiebedrijven is bij het College bekend. De

Cliëntenraad kan zich niet vinden in de prominente rol die deze bedrijven wordt toebedeeld (maar kent ook de WWB). Er zal beter toezicht moeten worden gehouden, zodat de nadruk niet komt te liggen op het leveren van goedkope tijdelijke arbeidskrachten maar op werkelijk blijvende reïntegratie. Daarvoor zal genoemde adequate en toekomstbestendige scholing heel vaak een voorwaarde zijn.

Het is onduidelijk wat het salaris van degenen met een *opstapbaan* zal zijn. De Cliëntenraad vreest dat mensen met een *opstapbaan* toe zullen treden tot de klasse der werkende armen, die zelfs geen langdurigheidstoeslag kunnen krijgen. Verder lijkt de nadruk te liggen op laaggeschoolden en laaggeschoold werk. Er zal ook maatwerk moeten komen voor beter en hoog opgeleiden.

De sleutelbaan

De kritische kanttekeningen bij de *opstapbaan* gelden in aanzienlijke mate ook voor de *sleutelbaan*. De Cliëntenraad is geen voorstander van dit voorstel. Het is onduidelijk wat er zo "*aantrekkelijk*" aan is. Er staat dat de *sleutelbaan* bedoeld is voor degenen die blijvend zijn aangewezen op gesubsidieerde arbeid. Toch is de maximale looptijd slechts 3 jaar. Wat gebeurt er daarna? Het College geeft het zelf al aan, waarschijnlijk terugkeer naar een uitkering, maar dan wel zonder recht op de langdurigheidstoeslag. Ook hier bestaat het gevaar van (tijdelijke) toetreding tot de klasse van de werkende armen, gevolgd door een permanent verblijf in de bijstand. Kennelijk heeft men de doelgroep opgegeven want er wordt geen melding gemaakt van scholing e.d. De kritiek van de Cliëntenraad op de werkwijze van, en het gebrek aan vertrouwen in, de in Leiden actieve reïntegratiebedrijven, die ook hier een rol krijgen toebedeeld, is bij het College bekend.

Verder is de Cliëntenraad benieuwd naar de werkinstructies voor de casemanagers, want daarin zal moeten staan op grond van welke criteria iemand wanneer in aanmerking komt voor een *sleutelbaan*.

Ten slotte

De Cliëntenraad is niet per se tegenstander van inzet van het instrument van gesubsidieerde arbeid, maar ziet het slechts als doorstroominstrument naar regulier werk, niet als tijdelijk middel om mensen tijdelijk in te zetten als goedkope arbeidskrachten, of om mensen zonder kans op de reguliere arbeidsmarkt vrijwillig en permanent aan zinvol werk te helpen. Het gevaar van verdringing van reguliere door gesubsidieerde arbeid wordt door het College zwaar onderbelicht. Verder is niet geheel duidelijk wat het College bedoeld met het "*tot een succes maken*" van de regelingen. De Cliëntenraad vreest dat er slechts naar de korte termijn zal worden gekeken. Het belang van de cliënten wordt nergens genoemd. Voor de Cliëntenraad is er pas succes als leden van de doelgroep voor de regelingen er in materiële en immateriële zin blijvend op vooruit zijn gegaan en dat ook zo ervaren. Op grond van dat criterium zou het succes wel eens zeer gering kunnen zijn.

Er ontbreekt een duidelijke financiële onderbouwing van de totale kosten. Ook wordt niet aangegeven wat de reïntegratiebedrijven in rekening zullen brengen.